

Daniel Bensaïd

Bensaïd: az utolsó interjú

Szomorúan tudatjuk a magyar kommunistákkal (trockistákkal – ha vannak – és másokkal), hogy a napokban elhunyt Daniel Bensaïd francia filozófus, értelmiségi, mozgalmár. Bensaïd, a kommunista mozgalom trockista (pablista) ágának kiemelkedő teoretikusa, mozgalmi szereplője volt, a Jeunesse Communiste Révolutionnaire (1966-1968), Ligue Communiste (1969-1973), a Ligue Communiste Révolutionnaire (1974-2008), a Nouveau Parti Anticapitaliste (2008) tagja, egyik vezetője és a IV. (trockista) Internacionálé egyik legfontosabb alakja. Bensaïd azon kevés számú „68-as” egyike volt, akik szemernyit sem engedtek kommunista (esetében trockista, azaz leninista) meggyőződésüknek. Ez a meggyőződés nem honlapunk krédója – Bensaïd a 68-as lázadás bukásából azt a következtetést vont le, hogy a bukás legfontosabb oka egy valódi forradalmi élcsapat, azaz egy igazi kommunista párt, hiánya volt: ennek a hiátusnak a pótlására szolgált a JCR, majd az LCR -, maga Bensaïd is az évek során sokat finomított álláspontján, mégis személyben a politikai kommunizmus, a forradalmi marxizmus fontos teoretikusát gyászolja honlapunk is. A rednews.hu volt az első magyar orgánus, mely helyet adott Daniel Bensaïd gondolatainak: erre igen büszkék vagyunk. Tiszteletadásunk jeléül utolsó interjóját közöljük, melyet a Marianne c. francia baloldali republikánus lapnak adott (az interjú értelemszerűen így olvasható – mindazonáltal...).

Adieu, camarade!

Ce n'est qu'un début, continuons le combat!

Daniel Salvatore Schiffer: *Az Ön utolsó Olivier Besancenot-val közösen írt munkája „Állást kell foglalni” alcímmel jelent meg, amelyben az a következtetést vonhatjuk le, hogy itt nem csak egy politikai kiáltványról van szó, hanem a nemrég alapított – éppen ez Ön által létrehozott Ligue Communiste Révolutionnaire-ból kialakult – Nouveau Parti Anticapitaliste (NPA) valódi programjáról.*

Daniel Bensaïd: Tulajdonképpen ez is lehetne a helyzet, azonban a könyv címének ellentmondóan itt nem egy párt programjáról van szó, hanem arról való elmélkedésről, hogy a jelenlegi helyzet fényében milyennek képzeljük el a XXI. század szocializmusát. Ezt az analízist az LCR két tagja, Besancenot és jómagam szervezetünk önfelosztásának pillanatában végeztük el.

Daniel Salvatore Schiffer: *Mi a kiinduló gondolatuk?*

Daniel Bensaïd: A kétség nélküli sötét diagnózisunk a következő: a kapitalizmus, mint azt a jelenlegi válság bizonyítja, igen súlyosan beteg! Nem az antikapitalisták, távolról sem, az egyedüliek, akik ezt így gondolják. Az új világrend fenntartói – politikusok, technokraták, bürokraták, bankárok, tőkésök, kereskedők és más spekulánsok – akik nemrég még komoly erőfeszítéseket tettek, hogy ecseteljék nekünk a piacgazdaság érdemeit, maguk is elismerik mindezt. Mert a világ globális értelemben került recesszióba a 2008 – ban kitört válsaggal – ez egy objektív tény, melyet senki sem tagad, beleértve a jobboldal pártjait is. De ez az egész bolygóra kiterjedő válság első sorban az eddig is a legnehezebb helyzetben levő társadalmi osztályok számára tragikus:

a dolgozók, a munkások, a nyugdíjasok, a munkanélküliek, a diákok számára... egész családok számára, melyek eladósodva, a hónap végén nem tudják a családi büdzsét egyenesbe hozni. Kétségek és más pénzügyi vezetők, köszönhetően első sorban a hatalmas „lelépési pénzeknek”, továbbra is megtömik a zsebüket a kapitalizmus mai összeomlással fenyegető viszonyai között, mely rendszernek a válságok természetes velejárói. Ez a rendszer, természetéből következően, annyira egyenlőtlen, mint amennyire igazságtalan, éppen azért mert a profit maximalizálására épül és elpusztítja a gazdaságilag gyengébbeket. Ez botrányos, sokkoló az átlag állampolgár számára is!

Daniel Salvatore Schiffer: *Tart egy társadalmi robbanástól? Egy népi felkelést? Jópáran, a jobboldalon is, egyenesen felkelésre buzdító, sőt forradalmi hangulatról beszélnek.*

Daniel Bensaïd: Elég világos, hogy az elégedetlenség napról-napra terjed, a düh egyre nő. És a féltés a társadalom alján valóban kitöréssel fenyeget. A munkanélküliség nő, a holnaptól való féltés, a munkahelyért való aggodás, sőt a reménytelenség egyre mélyebb. A katasztrófa szélén táncolunk. A szakszervezeteknek egyre nagyobb erőfeszítésbe kerül, hogy féken tartásuk a bázist, hogy elkerüljék az erőszakos lehetséges kitörését. A szociális konfliktusok egyre feszültebbek és egyre súlyosabbak. Ma már nem ritka jelenség, hogy a dolgozók foglyul ejtik a felelőseket, akik be akarják zárni a gyáraikat. De még rosszabb, ami a kapitalista rendszer csúcsán, a politika és a gazdaság felső régióiban történik: a tőkés irányítói képtelenek egymás között is megegyezni a válságból kivezetés útban, valamiféle ellenszert találni az egyre növekvő gondokra, a nép tömeges elszé-

gényedésére. Éppen ellenkez leg: például Franciaországban Nicolas Sarkozy elnök és a Medef (a legnagyobb vállalatok érdekvédelmi szervezete) a csak a leggazdabbaknak kedvez jövedelemadó-maximálási törvény fenntartásával tovább növeli a társadalmi gondokat. Közben a munkavállalók egyre több követeléssel állnak el, egyre szaporodnak a sztrájk-fenyegetések... egészen az általános sztrájkig, amely valóban paralizálná az országot.

Daniel Salvatore Schiffer: *Könyvében a sztrájkok kilátásba helyezésével szembeállítja az „álmok kilátásba helyezését”. A kifejezés mindenre jól hangzik, de mit jelent ez konkrétan, túl a szójátékon? Mert bármilyen is legyen a társadalmi közhangulat, egy forradalmár számára egyértelmű, hogy mai „varázstalanított” korunkban igen távol vagyunk az álmok világától – mindenki ismeri a 68-as jelszavakat („a kockák alatt ott a strand”, „tilos tiltani” stb.), melyek többek között az LCR is kinévezte.*

Daniel Bensaïd: Könyvünkben be kell mutatni, hogy mi valóban állást foglalunk a kapitalizmus ellen: meg kívánjuk azt dönteni! És egy új, demokratikus, szolidáris társadalmat felépíteni. Erre az elhatározásunk, hogy nem fogunk alárendelni senkinek, hogy magunk körül egy új valódi társadalmi erőt hozunk létre, felrajzoljuk egy forradalmi, sosemvolt társadalom képét, egy valódi politikai pártot teremtünk. Egyébként pontosan innen jön könyvünk címe: „Állást kell foglalni”, állást kell foglalni a harcban... az osztályharcban. Mert mindenkinek, aki még szeretne ebben hinni, a minket elválasztó számtalan különbség ellenére, szól a könyv üzenete: a remény realiztikus, távolról sem utópikus üzenete!

Daniel Salvatore Schiffer: *Ez lenne Ön szerint a XXI. század szocializmusa?*

Daniel Bensaïd: Igen. Amit mi szeretnénk, az forradalmasítani a társadalmat egészében... kiszabadulni az alávetettség ördögi köréből... felvirágoztatni egy erszak nélküli társadalmat... véget vetni a diszkriminációnak, az igazságtalanságnak, az egyenlenségeknek... hogy ne vesztegezzük el arra az életünket, hogy túléljünk... forradalmasítani a munkát... egy szolidáris társadalmat felépíteni, mely nem a jótékonyságon, hanem a szolidaritáson alapul... egy valódi részvételi demokrácia megteremtését... radikalizálni, bizonyos értelemben, magát a demokráciát.

Daniel Salvatore Schiffer: *Hogyan? Milyen gazdasági-társadalmi bázison? Milyen politikai programmal? Mert a kommunizmus, még ha trockista is volt (mint ön is), vagy épp marxista-leninista, a múltban megmutatta, hogy megvannak a saját határai, hogy most a bal ne is szóljunk (sőt, mint Szolovjov bemutatja, ott volt a Gulág is)!*

Daniel Bensaïd: Amit mi akarunk az egy új mozgalmai szervezés, mely elkerüli a másutt jellemző hatalmi visszaéléseket. Mert ismervén ezeket a hibákat, önkritikát gyakoroltunk, még akkor is, ha a trockizmusnak semmi köze sem volt a marxizmus-leninizmushoz. Mindazonáltal mi olyan baloldali képviselünk, amely – szemben mondjuk a francia Szocialista Párttal – nem szenved valamiféle ideológia komplexusoktól, hogy kimondja, hogy antikapitalista. Amit mi akarunk, nagyon konkrétan egyfajta öngazgató demokrácia: kisajátítjuk a tulajdont és átvesszük felette az irányítást. Ehhez hozzáteszünk egy alternatív gazdasági modellt: se piaci diktatúrát, se bürokratikus despotizmust. A közjó logikáját akarjuk érvényesíteni a közszolgáltatásokban éppúgy, mint a munkában. Meg akarunk tiltani az elbocsátásokat, megemelni

a fizetéseket és a minimálbért. Az autóiparnak éppúgy, mint a telekommunikációnak, vagy a tömegközlekedésnek (melyet természetesen – látva a benzinárakat – mindenkinek ingyenessé kell tenni) és persze fleg a lakásoknak a közösség irányítása alatt kell állniuk... Fedélt mindenki feje fölé!

Daniel Salvatore Schiffer: *Az ökológiának kitüntetett helye van az Önök politikai programjában.*

Daniel Bensaïd: Pontosan: bolygónk állapota az egyik legsürgözt b kérdés számunkra is. Innen ered a mi alternatívánk „ökoszocialista” jellege. Földünk egészsége az egyik legfontosabb tényező, melyet a lehető legmagasabb fokú ellenkezés alá kell helyezni. Így a víznek, melyre a Dél országainak olyan éget szüksége van, mindenképpen köztulajdonban kell maradni: a víz nem privatizálható, a víz az emberiség közös tulajdona!

Daniel Salvatore Schiffer: *Ahogy Ön írja, ahhoz, hogy „megváltoztassuk a világot”, ahhoz – ahogy Ön nevezi – egy „új internacionalizmusra” van szükség. Mi a különbség ezen internacionalizmus és a kapitalizmus sajátja, a globalizáció között?*

Daniel Bensaïd: Ami zavaró, sőt ellentmondásos a mai rendszerben, az az, hogy a legfontosabb pénzügyi világszervezetek vezetői, a nemzetközi kapitalizmus szimbólumai paradox módon a szocialisták... sőt egyébként franciák, mint Dominique Strauss-Kahn az IMF, vagy Pascal Lamy a Világkereskedelmi Szervezet feje. Az első számú prioritás, melyet az NPA végre akar hajtani, az a harmadik világ adósságainak eltörlése, amely egy olyan ördögi körben mozgó zsarolás eszköze, mely fenntartja ezek energetikai, technológiai, élelmezési és kulturális függőségét. Ezen adósság eltörlése

lesz a minden kapitális és liberális rendszerrel együtt járó rabszolgaság megszüntetésének a modern formája. A következő fontosabb teendő egy agrárforradalom végrehajtása ezekben az országokban. A harmadik pedig egy

szolidáris migrációs politika elfogadása. És egyébként ebben van az antiglobalizációs mozgalom lelke: egy társadalmi mobilizáció a globális kapitalizmussal szemben. Amire mi törekszünk az nem más, mint egy új európai

antikapitalista baloldali párt létrehozatala: egy új, az egész világra kiterjedő radikális baloldali mozgalomé. „A mi álmunk kilátásba helyezése”.

2010-01-14 Red News